

רבינו גרשום

מפני שדרכן של שרצים וכו'. והכא דתלינן בשרצים ולא תלינן באדם טמא דאי (נותן) היה תלינן באדם הטמא הוה להו תקנתא בהשקא כדאמרינן במס' פסחים השיקו ואחר כך הקדישו טהורים כלומר שמתיקו הצלוחית במעין דצף על מים חיים ומיד הם טהורים אבל אלו תלינן בשרצים לעולם לית להו תקנתא אלא ש"מ

סבכתא חזרמא מאסרור
אלא ישתה ויחזור ויחזר
דלא ידעין אם אה
לא אור וספק סבכתא
לחורמא: בשלמא רב
הואט כשעטתה לומר בר
הואט דאמר חשינן בור
נעמה וחסור הוא דאמר
כשעטתה דאמר כההוא
איסור עומדת דר שרוע
לך וכו' והלא נודע לך
דיאפיקי ספק קמי דאי
ספק [מוציא] ספק ודאי
כלומר קמי דדאי שי ספק
לומר שעומדת עט עט
פגום רורט פגום ספק
לא פגום אפי' אה חסור
דמורו איפיקי: דאמר פגים
אמר לך עצם דרא פגים
כר וספק (והרי) דרא
(והשוי) ספק ודאי פגום מוציא
מדי דאי לומר דהרי
דאי חסור: למצא עבלי
דבר חוצץ. כלומר (וכו')
השטפסו דרא אומנתו
נמצא (עליו כלומר) על
בשר מעט מדי כר והא
הכי דאק אתי ספק מוציא
מדי דאי לומר דלא
עלתה טבילה דר שאמר
ברי לי: סכן איתרעאי
[בהמה] לא איתרעאי
כלומר דיאפיקי ובהמה
עצמה חרותה שחוטת שי
ומשום הכי אמרין (פ) הכי
חמצי דעל דר חזקתו
והכי אמרין בהמה
חזקה היתר עומדת:
ויחזר לי ברי אבא עמי

היה זה ארבעה ימים
במהלך ארבעה ימים
הכי אמרנו בזה חזק
עומדת עת שיוודע וכן
נטרפה וכו' מיתבי שחט
וכו נשמעה הגרנית.
כלומר דומפיד: לא
לאיתוי כי האי גונג
כלומר דנמצאת סכין
פגומה לאחר שחטתה
פסול וקשיא על חסדא
דאמר כשהו (כ' מ"ט)
שמה בצעם נפגמה וכו'
מפני שחט שמה שמעט
שפיקה (כשהו) לא
לאיתויי ספק שזה ספק
דרס דפסול אלא ספק
חסדא עדיין הוא אומר
דאין ספק מוציא מרדי
ודאי בסכין וכשהו:

(א) נראה דר"ל ומשנה
אמרינן בדבוקה היתר שומדת
עד שיוצק לך צנה ונפרסה
אבל התם גבי טבילה וזמנה
נראה טמא על חוקתו ואימא
לא טמא. (ב) נראה דר"ל
דקף אם ינחל דהבבית
מיייר בנחלא פסול ולא שני
עד עצמות פסול חסד גמור
מ"מ קשה לרבי חסדא דבבין
דרכ חסדא אמר שמה בעלם
נפגמה ששטני דבספק גמור
ג"כ כשר דתלין דבעלם
התפרקתה נפגמה.

מפני שדרכן של שמים נגזרת. ואע"ג דאדם נמי דרכו לגלות איכה למיתלי באלים טבור וצשראים לטהר וצאדם טומא לטומא תלין בחר רובא לטהר: ואין דרכן נכסות. הלכך רישא ייכא למיתלי בצשראים וטומאם וטוהרים שביה וחסידין למטמאים. אלמא במדי דלאקורא תלין בחר רובא דשביה ואף על גב

לדקולא. אי נמי טעמא דהניחה מגולה ונזאח מכוסה מכוסה ומזאח מגולה הא מזאח כמו שהניחה לא טומאה איכא ולא פסולה איכא ואילו ספק מים מגולין אסורין גרסינן ואע"ג דליכא דלימיר דאזין נכנס לשם שגילה אותה ושאר שרצים גילו אותה שאין בהן סכנה והוא לכו נחשים מיעוטא תלינן בנחשים ואסירי אי נמי פשיטא ליה דהוא עצמו גילה אותה ושהה בגילוי כדי שיכול נחש לשמות מהן אמרינן לקמן דאסירי ואע"ג דמזאח כמו שהניחה ע"ש"מ טמאה סכנתא מאיסיורא ע"ש.מ. ואית דליפ' להא דרז אפי' דחמירא סכנתא מאיסיורא מדקמיא אס' יכולה חולדה לשמות כו' פסולה ולא קמי טמאה דניחא ליה לתנא למיתלי בשרצים דשמעינן ממילא דאסורה משום סכנת נפשות ואע"ג דלגזי אסור קולא היא דלא מטמא ולא אימיתלי בצאדס טמא ואע"ג דדרכו נמי לגלות משום דאי הוה קמי טמאה לא הוה שמעינן מיניה אסור סכנת נפשות ולא גריס ואילו ספק מים מגולין אסורין. וקשיא לי בגויה טובא חדא דהא לרננן חולדה קמי ולא נחש ולר"ג גופיה או חולדה או נחש קמי ואס' יכולה חולדה לשמות ולא נחש כגון שמונחת על דף גבוה קמי נמי פסולה ולא טמאה והכא איבעי ליה למיתני טמאה דמאי סכנת נפשות טוירא דלקילו גזי גזי אסור טומאה ועוד בנחש נמי ליתני פסולה משום שרצים וטמאה משום אדם טמא ואשמועינן תרייהו וניחוש נמי לאיסיורא דהא רישא טומא למיתלי בצאדס טמא ובצאדס טמא ותלינן בצאדס טמא לחומרמא אלל לאו שמע מינה טעמא לאו משום סכנה הוה אלל משום דתלינן כריובא דשכיחא: **כמה ישא**. המים בגולין היכא דהוא עצמו הניחן מגולים: **הנחש**. הנחש.

רחש תרגום של שרץ: **מחשם און**
 עלי. חוששין שמא היה שם שרץ ושמה:
הא קא חוי ליה. כיון שלא שזה
 חלשם (6) הנחש שיעור שיכול לחזור
 לחזור אלא כדי שיכל לבא לשמות הא ודאי לא אמא דאי אמא
 הא קא חוי ליה: בחזרתו לחזור מתא און הכלי בקרקע: **השוט**
בסבין ואח"כ נמלחם ופגומה. וידוע הוא שכששחט בדק קודם
 שחיטה ויהיה יפה אבל לא בדק אחר שחיטה מיד: **אפילו שבר**
זה עצמות. צין שחיטה לבדיקה אחרונה דאיכא למיתלי בעצמות
 פסולה השחיטה: **שמה עבור.** יוסף השחיטה: **נפגמה.** ונמלא שלא
 נשחטו הסימנים אלא נקדעו שהפגם קודם ויחזרת כתיב (דברים
 יב) **בעצם נפגמה.** בזאתו ששיבר זה: **כשמעפיה.** דלמרא לעיל
 (דף ט.) בחזקת איסור ועומדת עד שיוודע לך במה נשחטה חזו ונולד
 דף ט. ספק בשחיטה: **כל היום כולו.** לאחר טבילה: **במה לא**
אחרעאי. וכיון דלאו בגופה ממא אתיליד אלא בדבר אחר לא
 דמי לטבילה ולא אתי ספק דריעותא דסבין ומוציא אותו מידי שחיטה
 ודאית דודאי עמם פגם: **שחט את השוט.** צדק שהשכרו בסבין
 אחד חז לא חיישין לעיקור דשני. והא דנקט שחיטה בושט ושמוטה
 בגרגרת הוא הדין דאפילו איפכא נמי אלא משום דגרגרת עבדא
 לאשתמוטי והכי מיתוקמא בהשוט (לקמן כח.) **נשמטה הגרגרת.**
 תחלה הרי נטרפה: **כהאי גוונא.** שנוול זה ספק בסבין:
 ומאי

נפגמה ואפילו בעור נפגמה שמה לא נשחטו הסימנין כנגד ה
לאתווי מאי לאו לאתווי כה"ג דמשמע שצא לרבות אפילו דבר ש
ואף על גב דלא עביד דשהי ודריס דמסתמא שחט כדרך ה

ויישתה הא קא חזי ור
ושפיפון שמו ור
נתנה רשות לכלי להזקק
לא שייך לאתויי צפ' כל היד

מפני שדרך של שרצים לגלות ואין דרכן
לכסות⁶ (א) נמי טעמא דהניחה מגולה ובא
ומצאה מכוסה מכוסה ובא ומצאה מגולה
הא מצאה כמה שהניחה לא טומאה איכא
ולא פסולה איכא) ואילו ספק מים מגולים
אסורין ש"מ *חמירא סכנתא מאיסורא ש"מ
נתנן התם ג' משקין אסורין משום גלוי
מים ויין וחלב כמה ישהו ויהיו אסורין כדי
שיצא הרחש ממקום קרוב וישתה יוכמה
מקום קרוב א"ר יצחק בריה דרב יהודה
כדי שיצא מתחת אוזן כלי וישתה ישתה הא
קא חזי ליה דאלא ישתה ויחזור לחורו:
איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר
רב הונא אפילו שיכר בה עצמות כל היום
פסולה חיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא
אמר כשרה שמא בעצם נפגמה בשלמא רב
הונא כשמעתיה אלא רב חסדא מאי טעמא
אמר לך עצם ודאי פוגם עור ספק פוגם ספק
לא פוגם הוי ספק וודאי⁷ ואין ספק מוציא
מידי ודאי מתיב רבא לסיועיה לרב הונא
יטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אע"פ
שנתעסק באותו המין כל היום כולו לא
עלתה לו טבילה עד שיאמר ברי לי שלא
היה עלי קודם לכן והא הכא דודאי טבל ספק
הוה עליה ספק לא הוה עליה וקאתי ספק
ומוציא מידי ודאי שאני התם דאיכא למימר
העמד טמא על חוקתו ואימא לא טבל ה"נ
העמד בהמה על חוקתה ואימר לא נשחטה
הרי שחוטה לפניך ה"נ הרי טבל לפניך הא
איתלידא ביה ריעותא ה"נ איתילידא בה
ריעותא סכין איתרעאי בהמה לא איתרעאי
מיתיבי⁸ שחט את הושט ואח"כ נשמטה
הגרגרת כשרה נשמטה הגרגרת ואח"כ שחט
את הושט פסולה י"שחט את הושט ונמצא
הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחטה
נשמטה אם לאחר שחטה נשמטה זה היה
מעשה ואמר⁹ כל ספק בשחיטה פסול כל
ספק בשחיטה לאתווי מאי לאו לאתווי
כה"ג לא לאתווי ספק שזה ספק דרם

אֲתֵרָאָא. תימא דליכא לש
חסר דברים נדה (דף ב' :
גזיז למפרע כולן שטמא
על חוקתו ולא אמרינן מק
נמי נימא העמד בהמה
הסבין פגום לפניך וי"ל ד
דקאמר ההם ועי"ל דהא
הם נמי ודאי טבל כדאמ
שנמעק בנאות המין אחר
מין שנמעק בן אצל
במקום חסר טבל ודאי ו
יוסף דטרף עד תליסר ח
דלרב חסדא אפילו בתריית
של מפרקת של בתריית
שלא לדחוק את הסבין ב
אחרות אצל
בסבין וכו' לי אתליד ר
האמר רמי אמר ארעא
פירי

נשחטו הסימנים כנגד הפגימה והיו כספק ספיקא וה
שאל לרבות אפילו דבר שנוטה להמיר יותר מלאסור ומ
דמסתמא שחט כדרך השוחטין ופריך מאי שאל לר

וה. צירושלמי מתוך כחוט השערה
ות נחמה לקרעק להצקע לפניו ולא
נניו: **שבב** ועצה בו. הכ דהכא
דה דף טו: ובפרק כל הנלמדים (ע"ו) דף
מא: ובפ"ק פסחים (מ"ז ט.) דהתם
נמי פריך ואין ספק מונו מידו ודאי
דשלי הכא ללחומר אלא דהתם ספק
איסורא ומונוא מידו ודאי היתר והנך
דמייתי התם לא שייך ללחומי הכא
דהתם הוי משום דהוי ספק הרגיל:
עד שיאמר ברי' א'. הכא לא

ללא טבל סמוך לחפיה דמפליג
זפרק בתרא דדה (ד' 97) דאמר
רבא טבלה ועלתה ונמנאלה עליה
דבר חוץ אס סמוך לחפיה טבלה
אינה צריכה לחזור לחוף ולטבול ואס
כו' ואומר ר"ת דהכא מייירי בנמנאל
בגוף והאס מייירי בנמנאל בראש
דחפיה לא תקן עזרא אלא בראש
דאמרינן במרובה (צ"ק ד' 97 פב.)

דאורייתא לעיוני דילמא מיקטר ומיקטר
לא שייך אלא צראש ועוד נמי תנן
נזיר חופף ומפספס אצל לא סורק

וצפ' בחרת דגדה (דף סו:) אמר דלשה
לא תחוף אלא בחמין אבל בקריי לא
משום דמשרו מויהי אבל בשאר הבוף
שייך לומר לשון הדחה כדלמך התם
רבה לעולם ילמוד אדם בכול ימיו
שמהא מדיחא קמטיה בנים ומשמע
הא דאמר ר' אבהו אכל אכל אכל אכל

וְעַתָּה קִמְּתִים דּוֹקָה חֲזַק כֹּחַ שְׁמֵר הַגּוֹף
וְלֹא-דֹלִיכָה לַמִּימָר דִּקְנֵט קִמְּתִים
רִצְרוֹתָה דְּלֹעַץ אֲדִימָת מִים לֹא בִשְׂמֵל
רֹאזִי לְבִימָת מִים צִעִין לִיכָה לַמִּימָר
הַכִּי מַדְלָה נִקֵּט אֲפִילוֹ קִמְטִיָּה מִשְׁמַע
קִמְטִים דּוֹקָה וְהֹא דְלֹאמָר רַב נַחֲמָן
לַחֲמוּתוֹ דְּרֹדִי חֲסַרְתָּ (מֵדָה דֵּף סח.)
מִשְׁמַע דְּכֹל הַגּוֹף צִעִי חֲפִיפָה הֵתָם
לְאַחַ מִשּׁוֹם חוּבָה אֲלֵלָּה מִשּׁוֹם שְׂהִימָה
רִגְלֵהּ לִרְחוֹץ צַחֲמִין כְּמוֹ שְׁמוּהִים גַּם
עֲכָשִׁי לְהַחֲזֹק בְּכֹל הַגּוֹף שְׁנֵי וְעוֹד
אוֹמֵר רַבִּינוּ תָם דִּהְכָּא מִיִּירִי לְטִהָרוֹת
וּבְגֵדָה אִיִּירִי לְצַעֲלָה שְׁהַחֲמִירוֹ לְטִהָרוֹת
וְיִתֵּר מִלְּצַעֲלָה כְּמוֹ שְׁמִשְׁמַע צִנְדָּה
בְּכַמָּה מִקְמוֹת וְעוֹד יֵשׁ לְהַעֲמִיד הָךְ
דְּשִׁמְעָמִין בְּצִהֲנִים דְּלִין בְּהֵן חֲפִיפָה
מִשּׁוֹם שְׁטוּבָצִין תְּמִיד כְּדַמְשַׁמַּע
יִירוּשָׁלַמִי בְּרִיט פְּחִיסִים: **וְהָא הַבָּא**
דְּרֹאזִי מִבָּבֵל. פִּירוּשׁ קִרְבֹּן לִנְדֹאזִי הוּא
לְעֵצֶל שְׁפִיר כִּיֹּן שְׁנַתְעַסֵּק בְּכֹחוֹת מִמֵּין
אֲחִ"כ: **סִבְלִין אֲתִרְעָאִי** בְּהַמָּה **לֹא**

אֲתֵרְעָא: תימה לדיכא לשנוי הכי אהיא דמקוה שנמדד ונמלא חסר דבריש דהה (דף ב:) דקאמר התם דכל הטברות שענשו על גביה למפרע כולן טמאות משום דהא חסר לפניך והעמד טמא עמי זמקו ולא אמרינן מקוה אחרעאי אדם לא אחרעאי ודכא גמי נימא העמד צהמה על חוקתה ואימא לא נשחטת דהיי הסבין פגום לפניך וי"ל דשאני התם דליכא למימר חסר ואחתי דקאמר התם ועי"ל דהכא טעמא משום דעאם ודאי פגום וכ"ת התם גמי ודאי טבל כדאמר הכא גבי טבל ועלה לא דמי דמה שנתעסק בצאות המין אחר כך עושה אותו ודאי טבל דמסתמא מלכותו מין שנתעסק בא אבל התם מה שייך לוור ודאי טבל הרי במקוה חסר טבל ואין זו טבילה והא דלאמרינן בסמוך גבי רב יוסף דטרף עד תליסר חיותא וי"אכא למימר דלא כרב חדסא דלרב חסדא אפלו דתרייתא כשרה לפי שקרוב לוודאי דעאם על מפרקת של תברייתא אפגים לפי שגרשטנות גביל להורא שלא לדחוק את הסבין בכח במפרקת לפי שעדיין צריך לשחוט אחרות אבל בצחרונה לא חייש ועי"ל דמה לי אחיליד ריעותא בסבין ומה לי אחיליד ריעותא צהמה אלא על כרחך הכי קאמר סבין אחרעאי פירוש ואיכא ספיקי טובא שמה צנאם ומה והוי כספק ספיקא והשאתא פריך שפיר צתר הכי כל ספק ויה להמיר יותר מלאסור ומשני לא לאתווי ספק שדה ספק דסם חטין ופריך מאי שגא כיון דתרווייהו קרובים לוודאי להשכיר: ודילמא

א [טוש"ע י"ד סימן קטז
סעיף ה' בהג"ה]:
סב ב מ"י פ"א מהלכות
רוחץ הלכה ז סמג
עשין סט טוש"ע י"ד סימן
קטז סעיף א [וצרר אלפס
ע"ו פרק שני דף שט.]:
סג ג ד מ"י שם הלכה יא
[וצרר אלפס שם] [טור

סד ה מ" פ" צ מהלכות
מקואות הלכה כג
סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד
סימן א קלט סעיף י וע"ש
צבאר הגולה:

פה ו מיי שם הלכה כג:
 בו ז מיי פ"ג מהלכות
 שחיטה הלכה יד טו
 סמג עשין סג טוש"ע י"ד
 חומן דה חינוח מנ:

בזו ח מ"י שם הלכה טו
טוש"ע שם סעיף יז:

ט [ש"ע י"ד סימן כה
סעיף ג צהג"ה]:
סח י מ"י שם הלכה יח:

(א) רש"י ד"ה הא קא חזי וכו' לשם שיעור שיכול הנחש לחזור:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] בעין משפט סי' ס"ד
טוש"ע י"ד סי' י"א וסי'
קצ"ט וע"ש צבאר הגולה
ובש"ך ס"ק ט"ז כל"ז:

שיטה מקובצת
א ולא למתלייה באדם
ב טמא: דמאי סכנת
 נפשות אשמועינן בה
 דאקיל לן גבי איסור
 טומאה: **ג** דהא רישא

איכא למיתלי: [ד] כיון
שלא שהה שיעור שיכול
הנחש לחזור לחורו:

ס הא קחזי ליה האי
בזורתו: **ו** פגומה ויודע
הוא שכששחט. נ"ב נ"א
ויודע השוחט שבדקה

קודם וכו': [ז] קודם
שחיטה והיתה יפה:
[ח] שמא בעור הבהמה
נפגמה ונמצא: [ט] שהפגם

קודם וקרא כתיב חבחת
והס"ד: [ן עד תליסר
חיותא איכא דאמרי דלא
כרב חסדא: